

«Згадайте, братія моя»

Цьогоріч святкування 201-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка розпочалося в обласному центрі спозаранку покладанням квітів до пам'ятника Тарасові в парку його імені під звуки муніципального естрадно-духового оркестру очільниками області й міста, керівниками державних установ та громадських організацій, чисельними шанувальниками Батька української нації і мови. А продовжилось у міському Будинку культури грандіозним мистецьким проектом режисера-постановника Івана Рожка та художнього керівника і головного диригента академічного муніципального камерного хору Ігоря Цмура.

Свято відчувалося уже у вестибюлі Будинку культури — образотворчою Шевченкіаною Михайла Андрійчука, виставкою “Кобзарів” різних років видань з приватної колекції Олександра Гуцуляка, з книжкової виставки “Незламне слово Кобзаря” з фондів міської централізованої бібліотечної системи та живописних полотен “Шляхами великої долі” з фондів музею історії міста Хмельницького. На авансцені актової зали на вишитому рушникові красувалось останнє видання “Кобзаря” з іконкою Богородиці. А з обох боків — два стенди: фотоілюстрації учасників Кирило-Мефодіївського братства (1845-1847), 170-річчя від дня заснування якого відзначаємо нині; фотоілюстрації видань “Кобзаря” різних років, 175-річчя його першого видання (1840) святкуватимемо 26 квітня цього року.

За потужністю ідей національно-визвольної боротьби поневолених народів “Кобзар” за ці 175 років став однією з найпопулярніших книг у світі. Адже витримав 130 видань загальним накладом 8 мільйонів примірників понад 100 мовами світу!

Задумайтесь, чому така грандіозна популярність у світі цієї унікальної книги.

Для українців, розкиданих по планеті, “Кобзар” став національною Біблією на всі часи. А в Черкасах створено музей однієї книги — “Кобзаря” (1989).

Але повернімося до святкової зали, де з глибини сцени зоріє на нас і об'єднує наш Тарас!

Під позивні музичного гімну українців (“Реве та стогне Дніпр широкий”), що так співзвучні нашим сьогоденним патріотичним почуттям, коли точиться війна з російськими агресорами, відкривається літературно-музичне дійство хору, солістів, читців, зцементоване безсмертними поетичними рядками Генія людства, що линуть з вуст ведучої Марини Семенюк та актора обласного академічного музично-драматичного театру ім. М.Старицького Олександра Топоринського. Його проникливе художнє читання розгортається на фоні трепетного звучання українських народних пісень і танців у виконанні скрипальки Оксани Цмур.

Відкривається дійство своєрідним реквіємом загиблим героям Небесної сотні і захисникам України на східних рубежах проникливим до глибин душі звучанням “Мелодій” Мирослава Скорика сколюючою скрипкою Оксани Цмур на тлі звучання хору.

А коли потужно й пафосно зазвучав “...Дніпр широкий”, всі в залі встали з молитвою-співом на вустах...

А далі, ніби продовженням розмови великого Кобзаря зі своїм народом, звучали рядки докору нашим одвічним етнічним чварам “...Ніколи, братія, ніколи// з Дніпра укупі не п'ємо...” (Олександр Топоринський).

Глибокі роздуми-думи нашого духовного Пророка над долею свого поневоленого століттями народу “...на нашій — не своїй землі” звучить хорове Шевенкове:

Мені однаково, чи буду

Я жити в Україні, чи ні...

Та не однаково мені,

Як Україну злії люде

Присплять, лукаві, і в огні

Її, окраденую, збудять...

Ох, не однаково мені!..

Весь біль поета з емоційно-драматичною напругою передав хор в однойменній хорівій поемі нашого земляка Миколи Балеми. Кожен із нас повинен повторювати для себе ці слова, як заклинання, як клятву вірності Україні.

І знову у словах читця “...Рано-вранці новобранці/ Виходили за село, /А за ними, молодими, і дівча одне пішло...” постають наші бійці у камуфляжній уніформі, які вирушають у зону так званої АТО боронити рідну землю від російських і чечено-ростовських зайд. А Україна, за словами поета, уподібнюється старій матері, що “...нарікала, говорила, /поки в землю положила” кращик своїх синів і дочок.

І знову звучить Шевченкове поминально-трагічне “Ой одна я, одна /Як билиночка в полі...” в солоспіві Олени Лапко під фортепіанно-електронний супровід Володимира Квасньовського.

І як спогад-плач молоді дівчини про загиблого коханого у цій несправедливій, так званій гібридній війні, звучить Шевченкове: “Ми вкупочці колись росли, маленькими собі любились...”. І знову читця змінює солоспів С.Людкевича “За байраком байрак” у виконанні Анастасії Квасньовської. Пісенним реквіємом сприймаються слова “...А там степ та могили...”.

І коли звучать слова читця “...Нас тут триста, як скло, безіменних лягло...” — наче тих триста спартанців під Фермопілами (480 р. до н.е.), — то ця демонічна цифра викликає асоціативні спогади з нашої історії, коли під Берестечком (1651) полягли від куль ворога 300 козаків, щоб прикрити відхід основних сил під керівництвом Івана Богуна. Згадуються 300 київських гімназистів і студентів, які своїми тілами прикрили наступ до Києва шеститисячної банди Муравйова під Крутами (1918). Згадуються 740 гімназистів та учнів військових шкіл Армії УНР, яких порубали головорізи Котовського і Примакова біля села Куличі Літинського району (Вінничина, 1919). Згадуються 360 юнаків с. Медин поблизу Канева, порубані будьонівцями у 1920 році. Не йдуть з пам’яті 400 вояків Української Повстанської Армії, Армії УНР, порубані котовцями поблизу с. Милі Миньки Базарського району (Житомирщина, 1921). І як не згадати нинішні іловайський, донецько-аеропортний та дебальцевський котли, де загинули сотні українських патріотів під обстрілами російських “градів”, “смерчів”, “ураганів”???

Це все — Українські Фермопіли, де ми протягом століття (!) намагаємося зупинити російських агресорів.

Навіть запропонований режисером вірш Шевченка “Косар” у виконанні Олександра Топоринського сьогодні набрав символічного звучання: такими “косарями” для нас стали російські заїди, які “...на покоси кладуть гори” мирних людей і вояків на Донеччині і Луганщині. “...Стогне земля, стогне море, /Стогне та гуде...” від ворожих обстрілів щодня і щоночі...

Продовженням болісної теми нашого сьогодні став вокальний дует “Ой, три шляхи широкі” у виконанні Ольги Остапчук і Катерини Самсонюк, коли “...на чужину з України/ Брати розійшлися...”. А це приблизно чотири мільйони українців “...покинули стару матір”, щоб у чужих краях заробляти на хліб насущний для своїх сімей. А вони так сьогодні потрібні Україні для захисту нашої незалежності і суверенності!

Є за що проливати кров нашим героям: за рідну землю, за “...садок вишневий коло хати”, як це елегантно виражено в лірико-патріотичному однойменному хоровому творі Є.Станковича.

І знову охоплюють душу проникливі слова Кобзаря з вірша “В неволі”:

Дурний свій розум проклинаю,

Що дався дурням одурить,

В калюжі волю утопить...

Поетові одкровення так співзвучні нашому сьогодні! Адже і ми пошилися в дурні від елейних слів наших “горе-поводирів” про буцімто “споконвічні узи дружби і братерства зі своїми “старшими” (?..) братами”.

Такі ж думи-роздуми охоплюють при слуханні хорової обробки Є.Козаком “Думи мої...”, яку так артистично виконує камерний хор.

І знову запитання читця (Шевченка): “Чи ми ще зійдемося знову?..”, щоб згадати-пом’янути “...незлим, тихим словом” нашого духовного Пророка у травневі дні (дні його перепховання на Чернечій — Тарасовій горі)?.. Чи “...згадаєм, братія моя...” його через рік-два, через сто років?.. Чи згадаємо його заповітне — “Свою Україну любіть. /Любіть її... Во время люте!..”.

Свято завершилося традиційним виконанням (стоячи!) Шевченкового “Заповіту” хором і залом, де автор закликає:

Поховайте та вставайте,

Кайдани порвіте

І вражою злою кров’ю

Волю окропіте!..

Микола Кульбовський
Фото Миколи ШАФІНСЬКОГО